אבל אסור *ולא יתקע ואם תקע חייב חטאת רשב"ג אומר אם היה רפוי מותר. בי רב חמא הוה מטה גללניתא, הוה מהדרי לה ביומא טבא, א"ל ההוא מדרבנן לרבא מאי דעתיך בנין מן הצד הוא, נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא? אמר ליה אנא כרשב"ג סבירא לי דאמר אם היה רפוי מותר: **מתני'** *נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: **גמ'** והא *קמבטל כלי מהיכנו! אמר רב הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש: ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: לימא תנן סתמא כרבי יוסי *דאמר גורם לכיבוי אסור! ותסברא? אימור דאמר ר' יוסי בשבת, בערב שבת מי אמר, וכי תימא הכא נמי בשבת והתניא נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת ואין צריך לומר בע"ש, ולא יתן לתוכו מים *מפני שהוא מכבה מע"ש ואין צריך לומר בשבת! אלא אמר רב אשי אפילו תימא רבנן, שאני הכא מפני *שמקרב את כיבויו:

הדרן עלך כירה

במה *טומנין ובמה אין טומנין, אין טומנין לא בגפת ולא בזבל לא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין, ולא בתבן ולא בזגין ולא במוכין ולא בעשבין בזמן שהן לחין אבל טומנין בהן כשהן יבשין: **גמ'** איבעיא להו: גפת של זיתים תנן אבל דשומשמין שפיר דמי או דילמא דשומשמין תנן וכל שכן דזיתים? ת"ש דאמר ר' זירא משום חד דבי ר' ינאי קופה שטמן בה, אסור להניחה על גפת של זיתים ש"מ של זיתים תנן, לעולם אימא לך לענין הטמנה, דשומשמין נמי אסור, לענין

אסוקי

יתקע. בחוזק על ידי יתדות שקורין קוויל"ש: **מטה גללניתא.** שירכדיי"ן והוא כעין של ערסיים*: **מן הצד.** מפני שאינה תקועה ומהודקה בחוזק קרי לה מן הצד כלומר ע"י שינוי: **גמ' והא קא מבטל כלי מהיכנו.** דלא יוכל ליטלו משם כל היום דנעשה בסיס לניצוצות לימא תהוי תיובתיה דרב חסדא דאסר בפירקין (דף מג.): **אין בהן ממש.** משכבו ומותר ליטלן: **כרבי יוסי.** 'בכל כתבי הקדש' דקתני עושה מחילה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנין כדי שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר 'בכלי חרס חדשים מלאים מים' שאין יכולין לקבל האור והן מתבקעים ומכבין את הדליקה: **בערב שבת.** כגון זה שנתן המים מבעוד יום בכלי תחת הנר: **וכי תימא הכא נמי.** אין נותנין לתוכו מים בשבת קאמר ור' יוסי היא: **ותסניא.** אפילו בע"ש אסור ואי 'גרם כיבוי' מדמית לה אפילו כרבי יוסי לא מיתוקמא, דבע"ש לא אמר רבי יוסי: **אלא אמר רב אשי.** מתניתין אפילו לרבנן דלא דמי לגרם כיבוי, דהתם כי מטי דליקה לכלים דליקה הוא דפקעו להו וגרמא בעלמא הוא, אבל זה שנתן המים ממש תחת הנר מכבה ממש הוא וגזירה מבעוד יום אטו משתחשך: **שמקרב את כיבויו.** זימן כיבוי להדיא והוה ליה מכבה ממש אי הוה יהיב ליה בשבת:

הדרן עלך כירה

במה טומנין. הבא לסלק קדירה מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר ואמרו חכמים *אין טומנין בדבר המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד הבל, מי הוא המוסיף ואסור: **גפת.** פסולת של בית הבד של שמן שהוא כעס יחד וחם מאד: **לחין.** יש בהן הבל הרבה יותר מיבשין: **זגין.** פסולת של יקב יין: **מוכין.** כל דבר רך קרוי מוכין כגון צמר גפן ותלישי צמר רך של בהמה וגרירת בגדים בלויים: **גמ' קופה שטמן בה.** שנתן בה מוכין וטומן בה קדירה: **לענין הטמנה.** לטומנו בתוכה:

אסוקי

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מותר. ולעיל נמי מיירי ברפוי *וקשה קצת דהיכי פליגי טפי האי דמר מחייב חטאת ומר שרי אפי' לכתחלה ועוד הא אין בנין וסתירה בכלים ועוד תקשה לרב יהודה הך ברייתא דליכא תנא דמחייב חטאת ויש לומר דהכי קאמר לעיל הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו המחזיר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת כשאינו רפוי ואם כן ברפוי אין סברא להתיר לכתחלה:

לימא תנן סתמא כרבי יוסי דאמר גורם לכיבוי אסור. הוה מצי למימר וליטעמיך הא רבי יוסי גופיה לא אמרה אלא בדליקה משום דאדם בהול על ממונו אי שרינא ליה אתי לכבויי והכי מפרש בכל כתבי (לקמן קכ:) אבל הכא ליכא למגזר דהא יש כלי תחת הנר ואינו בהול ובכמה מקומות בהש"ס יש לומר וליטעמיך ואינו אומר:

מפני שמקרב את כבויו. פירוש דגזרינן ע"ש אטו שבת ובשבת יכול לבא לידי כיבוי אם יגביה הכלי בשעת נפילת הניצוצות ואם תאמר מאי שנא שריית דיו וסממנים ופריסת מצודה דשרינן בפ"ק (דף יז:) עם השמש והכא אסרינן מע"ש שלא יבא לעשות בשבת ותירץ הרב פור"ת דהתם ליכא למיחש שמא יעשה כן בשבת דהא אב מלאכה הן אבל הכא איכא למיחש דלא דמי איסור כל כך במה שמניח כלי תחת הניצוצות ואיכא למיחש שמא יבא לידי כיבוי שיתחיל ליתן המים קודם נפילת הניצוצות וקודם גמר הנתינה יפלו ומכבה בידים או שיגביה הכלי עם המים כנגד הניצוצות כדפרישית ואף על גב דבאותו כיבוי אין בו חיוב חטאת לר' שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא החמירו אטו כיבוי דחיוב חטאת ואע"ג דהוי גזירה לגזירה קים להו לרבנן דהכא שייך למגזר טפי ורש"י דפי' דהוי מכבה ממש לאו דוקא אלא כלומר שיוכל לבא לידי כיבוי. ור"ת גרים כפירוש ר"ח מפני שמקרב כיבוי דהתם הוא דשרי לעשות מחילה מכלים שיש בתוכן מים שאינו מכבה כלום עד שיתבקעו הכלים אבל הכא אין הפסק בין מים לניצוצות ומיד נכבות כשנופלות בכלי והוי כמחילת מים דאסירה כגון מחילת שלג וברד וקשה לפירושו דבירושלמי מוקי מתני' כר' יוסי אבל לרבנן אפי' מחיצות של מים מותר ובפ' כל כתבי (לקמן קכ:) נמי שרו רבנן דר' יוסי בטלית שאחז בו האור מצד אחד ליתן עליו מים מצד אחר ואם כבתה כבתה ונראה דלפי הש"ס שלנו יש לחלק דבמחילה של מים אע"ג דאין דבר מפסיק מ"מ שרי שאין האש טפלת לתוך המים להדיא כי הכא שהמים תחת הניצוצות ומקרב כיבוין טפי ועוד דאיכא למימר דהש"ס שלנו אוסר במחיצות של מים לרבנן ומשום הכי מוקי מתניתין כרבנן ופליג אירושלמי ולא דמי לטלית שאחז בו האור מצד אחד שאינו אלא שלא תתפשט האור ומה שרגילים לתת מים בזכוכית שקורין לאמפ"א ונותנין עליה שמן בע"ש אין זה קרוי קירוב כיבוי דכיון שאין מתכוין לכיבוי כלל אלא להגביה את השמן לא שייך למגזר מידי שמא יעשה בשבת ושרי אפי' לר' יוסי וכ"ש לרבנן דהא"כ אפי' בלא מים אסור שהניצוצות טפלות בשמן: ועוד איכא למימר דתלמוד שלנו אסר מחילה של מים לרבנן ומש"ה מוקי מתני' כר' יוסי ופליג אירושלמי ול"ד לטלית שאחז בו האור מצד אחד שאינו אלא שלא תתפשט האור [ת"י]:

הדרן עלך כירה

במה טומנין וכו' אין טומנין לא בגפת. פירש הר"ר יוסף בשם רבינו שמואל דמיירי 'בבשיל ולא בשיל *(א)אבל קדרה חייתא,(ב)ובשיל שרינן בפ"ק (דף יח:) ואין נראה לר"ת דהא אית לן לאוקמא מתניתין בסתם קדרות שהן מבושלים בין השמשות ועוד דמסתמא איירי מתני' דומיא דמתני' דכירה דמיירי בבשיל כמאכל בן דרוסאי ונראה לר"ת שיש לחלק בין השהאה להטמנה דודאי להשהות מותר כשהוא מאכל בן דרוסאי שאין חיתוי מעט מועיל לו שהרי מגולה הוא ושליט ביה אוירא אבל הטמנה שעושין לצורך מחר והוא מוטמן יש לחוש שמא יחתה שמעט חיתוי מועיל לו ליתפס חומו וגזרו להטמין בכל דבר המוסיף הבל גזירה שמא יטמין ברמץ ויחתה:

דזיתים

נט א מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ו וסמג שם טוש"ע שם סעיף ו וסעיף ט:

ס ב מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ו:

סא ג מיי' שם פ"ה הלכה יג סמג שם טוש"ע או"ח סימן רסה סעיף ד:

א ד ה מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה א טוש"ע או"ח סימן רנז סעיף ג:

רבינו חננאל

אסור. לא יתקע ואם תקע חייב חטאת רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מותר המחזיר קני מנורה חייב חטאת כמששטו מפני שמתקן כלי כבנין. קנה של צידין דרכם לתת קנה דק דק בתוך ראש קנה עבה כדי שיהא (נכה) [גבה] ולא יהא נשבר והוי פטור אבל אסור. קרן עגולה חייב פשוטה פטור. אלו הן כלי שיר. והן של חליות ויש מהן קרן עגולה וקרן פשוטה כדכתיב (דניאל ג) קל קרנא משרוקיתא. וזה שהיא עגולה היא כלי יש בו מלאכה להחזירה לפיכך חייב חטאת אבל פשוטה אין בה עסק כלום כדתנן בכלים פ' י"א. הכוש והאימא והמקל וסומפניא והחליל של מתכת טמאין והמצופין טהורין וסמפניא שיש בה בית קיבול כנפים בין כך ובין כך טמאה. קרן עגולה טמאה וכו' טמאין ובשעת חבורן הכל טמאה בי רב חמא הוה ליה מיטה גליתא והוו מהדרי ליה בי"ט א"ל לרב חמא מאי דעתיך בנין מן הצד הוא נהי דאיסורא דאוריי' ליכא דרבנן מיהא איכא. א"ל רב חמא אנא כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לי אם היה רפוי מותר. נמצא רב חמא כר' אבא ורב הונא דשרו. ומסתברא מטה של פורסים הוא כגון מטה גליתא: נותנין כלי תחת הנר לקבל בו ניצוצות. והא קא מבטל כלי מהיכנו. אמר רב הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש ומותר להשתמש באותו כלי ולא יתן בתוכו מים מפני שהוא מכבה. לימא תנן סתמא כר' יוסי דאמר גרם כבוי אסור דתנן ר' יוסי אוסר לעשות מחיצה שלא תעבור הדליקה בכלי חרש חדשים מלאים מים שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין הדליק' ודחי איסור דאסר ר' יוסי בשבת. בע"ש מי אסר. וכי תימא הכא נמי כי תנן אסור בשבת אבל בע"ש שרי. והא תניא נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת ואין צורך לומר בע"ש. ולא יתן לתוכו מים בע"ש מפני שהוא מכבה ואין צריך לומר בשבת. ואוקמה רב אשי אפילו לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי הכא אסרי מפני שמקרב כיבויו פי' כיון שנופלין הניצוצות במים מיד נכבין ובכלים עד שיתבקעו. וקי"ל דהלכתא כר"ש דאפי' במוקצה מחמת מיאוס שרי: ואין הלכה כר"ש במוקצה מחמת איסור כגון במנורה ופמוט שהדליקו עליהן באותה שבת וכיוצא בהן וכגון מטה שיחדה למעות ונכרי שהביא דורון לישראל דבר המחובר לקרקע וכיוצא בהן דמוקצה מחמת איסור הן. ונרסי' במי שהחשיך בדרך פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכולה שבת הלכתא כר"ש בר ממוקצה מחמת מיאוס וחד אמר אפילו במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכתא כר"ש בר ממוקצה מחמת איסור בלבד וקי"ל דבכל התורה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא בר מהני תלת אומצא כו' ואע"ג דעולא ולוי ורב אמרו הלכה כר' יהודה הא שמואל ועוד' ור' יוחנן אמרו הלכתא כר' שמעון. ורבינא דהוא בתראה פסק הלכתא כר' שמעון כדאמרן. לפיכך כל מוקצה מותר לבר ממוקצה מחמת איסור כמו שפירשנו. ומוקצה מחמת חסרון כים מודה ר' שמעון וגרוגרות וצמוקין כדאמרן: הדרן עלך כירה

פרק רביעי **במה** טומנין ובמה אין טומנין כו' אין טומנין בגפת. אוקימנא בגפת של שומשין וכל שכן בגפת של זיתים דמסיק נמי הבלא אסיק' אמר רבא אנוהי

עי' לקמן קלא. רש"י ד"ה וכמא גלגון

[לעיל מב מג.]

[לעיל מב: וש"נ]

לקמן קכ.

בבא בתרא יט. [מדרש ב] מיר ב.]

לעיל לד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רשב"ג וכו' וקשה קלת. עי' לקמן דף קלא ע"א. שם ד"ה במה טומנין וכו' אבל קדירה חייתא. עי' לעיל דף לז ע"ב תוספות ד"ה ממשמש:

נותנת כלי מלא מים תחת הנר

גפת זיתים -או- ושומשמים

רב נסים גאון

נדבר מן דאלך מא יחצרנא בפרק הומר בקודש (דף כה) אמרו אמר רב יוסף בגלילא שנו מינו דלא סריסי אקדש לא מהימני אתרומה נמי הנגדרים בפרק *) ואלו נדרים ובגליל אסורין שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים ובפרק המוציא יין (דף עח) ובפרק מקום שנהגו (דף נה) בפסחים עוד ובגמרא (ירושלמי שבת פרק כל כתבי הלכה ח) גרסי אמר עולא י"ח שנין עבד רבן יוחנן בן זכאי יתיב בהדה ערב ולא אתא קימוי אלא אילין תרתין עובדיה אמר גליל גליל שנאת את התורה סופך להעשות כמציקין וכל דין סיוע לפירושנו: **לימא** תנן סתמא כר' יוסי דאמר גרם כיבוי אסור. עיקר דיליה במשנה בפרק כל כתבי הקודש (דף קכ) דתנן ר' יוסי אוסר בכלי חרש חדשים מלאים מים שאין יכולין לקבל את האור והם מתבקעין ומכבין את הדליקה ובגמ' גרסי ר' יוסי סבר גרם כיבוי אסור: **סליק פרק כירה**

---

*) צ"ל ואלו מותרין דף יח במשנה.